

Lagstiftning till havs

Gällande planeringssystem för kust och hav
Sverige, Norge och Danmark

Sammanställning december 2011

Rapport från projekt Hav möter Land

Hav möter Land
Klimat vatten samhällsplanering tillsammans

Rapportnummer: 2011:3

Rapportnummer hos Länsstyrelsen: 2012:32

ISSN: 1403-168X

Författare: Rådhuset Arkitekter AB

Utgivare: Hav möter Land, Länsstyrelsen i Västra Götalands län

Omslagsfoto: Claes Hillén

Ämnesord: Havsplanering, kustzonsplanering, lagar, konventioner,
jämförande

Rapporten finns på www.havmoterland.se

Innehåll

Bakgrund	5
Projektet	5
Varför planering av havet?	5
FN:s havsrättskonvention	7
Grundlag för haven	7
Definitioner	7
Sveriges, Danmarks och Norges havsområden	9
Lagstiftning med anknytning till havsrättskonventionen	12
Konventioner	13
Helsingforskonventionen	13
OSPAR- konventionen	13
Esbokonventionen	14
EU-direktiv	15
Vattendirektivet	15
Havsmiljödirektivet	16
Naturvårdsdirektiven	17
EU:s fiskepolitik CFP	18
EU:s jordbrukspolitik, CAP	19
ICZM	19
Lagstiftning och planeringsansvar	20
Lagar med anknytning till planering av havsområden	20
Förvaltning, planering, ansvar – jämförande sammanställning	23
Aktörer inom förvaltning och planering	25
Sammanfattande jämförelser	26
Havsområdenas omfattning	26
Lagstiftning	26
Vad är på gång?	26
Bilaga 1 Tidigare planering och erfarenheter	

Bakgrund

Projektet

Länsstyrelsen i Västra Götaland deltar i det EU-stödda projektet Hav möter Land som samlar 24 organisationer i Sverige, Norge och Danmark. Projektet syftar till ett utökat samarbete om klimat, vatten och samhällsplanering för Kattegatt och Skagerrak.

Resultaten av projektet ska bidra till ett långsiktigt hållbart nyttjande av de värden som representeras av Kattegatts och Skagerraks kust- och havsområden. Projektet har tre arbetsgrupper, en för vardera fackområdet klimat, vattenförvaltning och havs- och kustzonsplanering, varav det rubricerade uppdraget ingår i fackområdet havs- och kustzonsplanering.

Detta uppdrag innebär att redovisa en översiktlig nulägesstatus av gällande planeringssystem för kust och i hav i Sverige, Norge och Danmark. Uppdraget ska utmynna i

- En sammanställning av aktuell lagstiftning som gäller planering till havs (vilka regler finns)
- Analys av vilka likheter och olikheter, svårigheter och möjligheter som finns med gällande spelregler.
- Sammanställning av lagstiftning, praxis och tillämpning och analys, och en presentation

Varför planering av havet?

”Samtidigt som miljötillståndet i haven inte är långsiktigt hållbart och i flera avseenden försämras, ökar anspråken på att använda haven. Nya användningar och anspråk tillkommer, som vindkraft, vågkraft, vattenbruk och koldioxidlagring. Samtidigt ställer rekreation och turism krav både på miljöförhållanden och estetiska värden, särskilt i de kustnära områdena. Ökad kunskap om biologisk mångfald och om havet som ekosystem innebär nya anspråk på olika former av skydd av den marina miljön. På motsvarande sätt kommer olika former av områdesskydd att bli viktigare för den framtida förvaltningen av fiskbestånden.

Anspråken på haven, i form av varor och tjänster som livsmedel och energi, överstiger således i många fall havets förmåga att uppfylla alla anspråk samtidigt. Överanvändning av resurserna, t.ex. överfiske, leder till slut att resurserna töms ut.

En offentlig process behövs för att avgöra hur nyttigheterna och utrymmet i havet ska fördelas. Fysisk havsplanering är det främsta tillgängliga verktyget för att fylla den uppgiften. Planering är dock endast en del av havsförvaltningsprocessen. Här ingår också tillämpning, tillsyn, övervakning, utvärdering, forskning, allmänhetens delaktighet, vilket alltså måste ingå i processen för att uppnå en effektiv förvaltning över tiden.”

Så inleds *Planering på djupet – fysisk planering av havet* Betänkande av Havsplaneringsutredningen från 2010.

I Sverige har kommunerna enligt Plan- och bygglagen sedan 1987 haft ansvaret att i sina översiktsplaner visa hur både mark och vattenområden ska användas i hela kommunens område till territorialgränsen. I Norge och Danmark, där staten har ansvar för hela kust- och havsområdet finns inte sådan lagstiftning. I följande sammanställning jämförs olika lagstiftning för planering och förvaltning av de tre ländernas havsområden.

FN:s havsrättskonvention

Grundlag för haven

Havsrättskonventionen (UNCLOS, United Nations Convention on the Law of the Sea) är en av de viktigaste juridiskt bindande konventionerna och kan sägas utgöra en grundlag för haven. Den reglerar hur världens länder ska dela upp världshavet och dess resurser med alla aspekter på ländernas juridiska och ekonomiska rättigheter och skyldigheter. Konventionen trädde i kraft 1994 och ersatte tidigare överenskommelser om havsrätt från 1958 och framåt.

Konventionen införde regler om gränsdragningar av olika områden utifrån en definierad baslinje. Normalt följer baslinjen lågvattenlinjen, men i områden där kustlinjen är mycket oregelbunden och djupt inskuren eller där en rad öar ligger utmed kusten tillämpas s. k. räta baslinjer. Kuststatens suveräna rättigheter vad avser fiske och andra levande tillgångar får inom ramen för en ekonomisk zon utövas upp till 200 nautiska mil från baslinjen. Konventionen ger vidare kuststaten suveräna rättigheter för utvinning av icke-levande tillgångar, inklusive olja och gas, som finns på och under kontinentalsockeln. Reglerna infördes för att stoppa de tilltagande konflikterna över fiskerättigheterna, samt gas- och oljeutvinning.

Konventionen upprättar en noggrann balans mellan å ena sidan kuststatens intressen att kontrollera verksamheter i kustnära områden, å andra sidan alla staters rätt att utnyttja det fria havet utan onödiga begränsningar. Den reglerar navigationsrättigheter för handelsfartyg och statsfartyg, inklusive örlogsfartyg. Konventionen ger bestämmelser om passagerättigheter i sund och arkipelager.

Konventionen innehåller ett omfattande regelverk med förpliktande bestämmelser till skydd för den marina miljön. Den har betecknats som ett av de hittills mest omfattande globala instrumenten för miljövard. Konventionen fäster även stor vikt vid marinvetenskaplig forskning och anger alla staters rätt att bedriva sådan forskning.

Definitioner

Baslinje – Normalt en linje som följer lågvattenlinjen men i områden där kustlinjen är oregelbunden, djupt inskuren eller där öar ligger utmed kusten utläggs s k räta baslinjer som räknas efter fastställda principer.

Inre vatten - Inre vatten innefattar allt vatten mellan land och baslinjen.

Territorialhavet - Territorialhavet sträcker sig maximalt 12 nautiska mil (NM) från baslinjen och tillsammans med det inre vattnet utgör territorialhavet kuststatens sjöterritorium.

Kuststaten får inte hindra den internationella sjöfarten i territorialhavet, men får däremot införa regler för att på olika sätt styra denna.

Angränsande zon - Området utanför territorialhavet och ut till maximalt 24 nautiska mil från baslinjen utgör den angränsande zonen, där en stat kan utöva sina lagar om tullar, skatter, invandring eller hälsovård. En angränsande zon är inte obligatorisk.

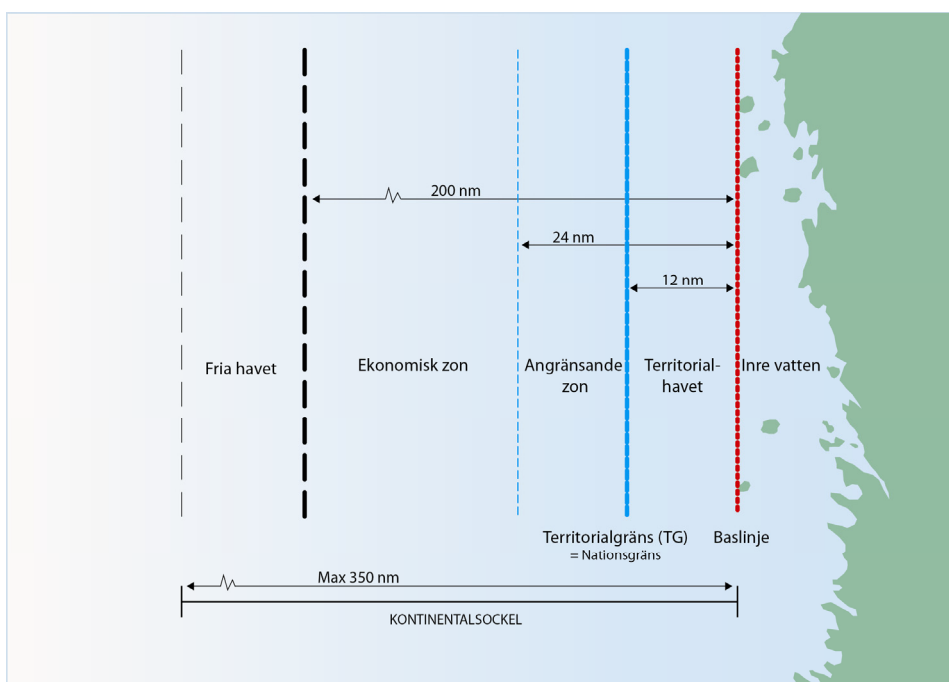
Ekonomisk zon - Område som sträcker sig maximalt 200 nautiska mil från baslinjen. I den ekonomiska zonen har kuststaten suveräna rättigheter att utforska och utnyttja, bevara och förvalta samtliga naturtillgångar och andra ekonomiska resurser såsom våg- och vindkraft.

Andra stater har i stort sett full frihet till sjöfart och överflygning samt till utläggning av undervattenskablar och rörledningar inom zonen. Kuststaten har dock rätt att utfärda nationell lagstiftning om bl.a. miljöhänsyn och skydd av den marina miljön.

Kontinentalsockel - Kontinentalsockeln definieras av konventionen som en förlängning under vatten av landets territorium till sockelns yttre gräns, eller 200 nautiska mil från baslinjen. Landets kontinentalsockel kan sträcka sig utanför 200 nautiska mil, men aldrig längre än 350 nautiska mil, eller 100 nautiska mil utanför 2500 meters djup. Stater har exklusiv rätt att utvinna mineraler och icke levande material i sin kontinentalsockel.

För många länder, däribland Sverige, sträcker sig i juridisk mening kontinentalsockeln lika långt från kusten som den ekonomiska zonen, dvs. som längst 200 nautiska mil. Kuststatens rättigheter på kontinentalsockeln är begränsade till utvinning av naturresurser. Andra stater har rätt att lägga ut undervattenskablar på kuststatens kontinentalsockel men tillståndet kan förenas med villkor i syfte att skydda den marina miljön.

Det fria havet - Utanför den ekonomiska zonen finns det fria havet. Det kan fritt nyttjas av alla stater, dock under särskilda villkor.

Schematisk bild som visar indelningen i zoner av kustvatten och havsområden

Sveriges, Danmarks och Norges havsområden

Baslinjer, territorialvatten och ekonomiska zoner

De skandinaviska havsområdena omfattar ett stort område mellan Skandinavien och Grönland samt också en del av Östersjön. Sveriges del av Västerhavet är liten i jämförelse med t ex Norges som har en lång kuststräcka, stor ekonomisk zon och också kan utnyttja delar av kontinentalsockeln.

Norge och Sverige som har långa oregelbundna kuststräckor använder räta baslinjer. I Danmark följer baslinjen lågvattenlinjen utefter Jyllands västkust medan räta baslinjer tillämpas runt öarna.

Havsområden runt Sverige, Norge och Danmark

Norge, Sverige och Danmarks havsområden med indelning i zoner

Kartan visar ett utsnitt av gränserna i Skagerrak och Kattegatt

Lagstiftning med anknytning till havsrättskonventionen

Sverige

Sverige ratificerade havsrättskonventionen i juni 1996. Bestämmelserna om havsrätten regleras i flera lagar, bl a

Lag om Sveriges sjöterritorium (1966:374) där det framgår att territorialhavet sträcker sig 12 nautiska mil från baslinjen med undantag för vattenområden mot våra grannländer (3§). Sjöterritoriet begränsas av territorialgränsen som är nationsgräns. I Öresund går svenskt territorialhav ut till den gemensamma gränsen mot Danmark. Sveriges ekonomiska zon får maximalt vara 200 nautiska mil, vilket inte är fallet någonstans.

Sverige hävdar idag ingen angränsande zon.

Lag om Sveriges ekonomiska zon (1992:1140)

Lag om kontinentalsockeln (1966:314).

Sveriges baslinjer, territorialgräns och gräns för ekonomisk zon framgår av Sjöfartsverkets tryckta sjökort, senaste upplagan.

Regeringen har nyligen fattat beslut (2011-05-05) om att tillsätta en utredning för att se över Sveriges havsgränser. Utredningen är motiverad både av den landhöjning och tekniska utveckling som skett sedan 1966, då gränserna för Sveriges sjöterritorium senast sågs över. Tydliga havsgränser är också en förutsättning för att veta var svensk lag gäller.

Danmark

Danmark ratificerade havsrättskonventionen i november 2004.

Lagar som reglerar havsgränserna är bland andra

Lov om kontinentalsocklen senast ändrad 2005-11-18

Lov om afgrænsning af søterritoriet 1999-04-07

Lov om tilstødende (angrænsende zone) zone 2005-06-25

Lov om eksklusive økonomiske zoner 1996-05-22

Norge

Norge ratificerade havsrättskonventionen i juni 1996. Bestämmelserna om havsrätt och Norges gränser i havet regleras bl a i

Lov om Norges territorialfarvann og tilstøtende sone (territorialfarvannsloven) 2005-04-01

Lov om Norges økonomiske sone (økonomiske soneloven) senast ändrad 2009-01-01

Storleken på Norges kontinentalsockel i norr har beslutats av kommissionen för kontinentalsockelns yttergränser och fått en slutlig avgränsning 2009.

Kommentar

Sveriges ekonomiska zon utanför territorialgränsen i Skagerrak och Kattegatt är liten i förhållande till grannländernas havsområden, och anspråken begränsade.

Konventioner

Här redovisas ett urval av de konventioner som är särskilt betydelsefulla för planering och förvaltning av havet runt Sverige, Norge och Danmark.

Helsingforskonventionen

Helsingforskonventionen är en regional miljöskyddskonvention för Östersjöområdets marina miljö. Konventionen inrättades ursprungligen 1974 och omarbetades 1992. Omarbetningen trädde i kraft år 2000. Konventionen är tillämplig för alla svenska havsområden utom för Skagerrak. Samtliga nio länder i Östersjöområdet samt EU är parter till konventionen. En kommission har tillsatts för genomförandet av konventionen (HELCOM). Målet är dels att återställa miljön i Östersjöområdet, dels att bevara dess ekologiska balans.

HELCOM:s aktionsplan för Östersjön antogs under 2007 och syftar till att uppnå en god miljöstatus i Östersjön senast 2021. Aktionsplanen innehåller mål och rekommenderade åtgärder rörande övergödning, farliga ämnen, biologisk mångfald och sjöfart.

Sverige och Danmark är anslutna till HELCOM. Ett antal områden (BSPA-områden) är utpekade som skyddsvärda.

OSPAR- konventionen

Oslo- och Pariskonventionerna kom till på 1970-talet som ett resultat av den oro man kände för miljön i Nordostatlanten efter stora oljeutsläpp, dumpning och annan förorening. Mot bakgrund av utvecklingen i miljöarbetet var det på 1990-talet dags att slå samman och modernisera dessa konventioner. Den nya konventionen för skydd av den marina miljön i Nordostatlanten (OSPAR) antogs år 1992 och trädde i kraft 1998. Konventionen omfattar nordöstra Atlanten inklusive Nordsjön, Skagerrak och delar av Kattegatt. Det finns en överlappning mellan Helsingfors- och OSPAR- konventionen genom att båda är tillämpliga i Kattegatt och Bälten. Alla de stater som är kuststater vid Nordsjön, samt ytterligare några stater, är parter till OSPAR- konventionen. Även EU är part. Konventionens parter ska arbeta för att förhindra förorening av havet samt vidta nödvändiga åtgärder för att skydda havsmiljön. Människors hälsa ska skyddas och havets ekosystem bevaras och återupprättas i de fall havsområden har skadats. OSPAR liknar HELCOM i organisation och åligganden. En väsentlig skillnad är dock att OSPAR utöver rekommendationer också kan anta beslut vilka blir formellt bindande för parterna.

Kommissionerna för de båda konventionerna samarbetar sedan 2003 då man kom överens om att skapa ett gemensamt och samordnat nätverk av marina skyddade områden. Nätverket ska omfatta kust- och skärgårdsområden samt utsjöområden och ska samordnas med EU:s habitat- och fågeldirektiv.

Sverige, Norge och Danmark är anslutna till OSPAR. Alla tre länderna har pekat ut områden som ska vara skyddade enligt konventionen. Sverige har rapporterat in 8 områden, Norge lika många och Danmark ett 25- tal.

Esbokonventionen

Esbokonventionen formella namn är konventionen om miljökonsekvensbeskrivningar i ett gränsöverskridande sammanhang. Den syftar till att förbättra det internationella samarbetet när verksamheter som kan orsaka gränsöverskridande miljöeffekter planeras. Konventionen ställer bl a särskilda krav på information till grannländer och allmänheten. Konventionen har utarbetats inom FN:s ekonomiska kommission för Europa (UNECE), undertecknades 1991 och trädde i kraft 1997.

Till konventionen har slutits ett protokoll om strategiska miljöbedömningar, SEA-protokollet, som trädde i kraft år 2010. Det ställer krav på att så kallad strategisk miljöbedömning genomförs och på gränsöverskridande samråd innan vissa typer av planer och program beslutas, som kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. Av de stater som gränsar till Östersjön eller västerhavet är Finland, Estland, Norge, Sverige och Tyskland för närvarande parter till SEA-protokollet. Protokollet är tillämpligt i den ekonomiska zonen.

Andra konventioner av betydelse är konventionen om biologisk mångfald och konventionen om skydd för världens natur- och kulturarv.

EU-direktiv

Vattendirektivet

Ramdirektivet för vatten antogs av EU år 2000. Direktivet syftar till att upprätta en ram för skydd av allt inlands- kust- och grundvatten. Direktivets slutmål om att alla Europas vattenområden ska uppnå god vattenstatus ska vara uppnått till år 2015.

För havsområden omfattar vattendirektivet kustvatten. Kustvatten definieras som vattenområdet från land ut till 1 nautisk mil bortom baslinjen. Kustvatten omfattar också fjordar, vikar men inte vatten i övergångszonen mellan sött och salt vatten.

Lagstiftning och organisation

Sverige

År 2004 införde Sverige vattendirektivet i svensk lagstiftning.

Miljöbalken kompletterades i kapitlet 5 om Miljö kvalitetsnormer och miljö kvalitetsförvaltning.

En särskild *vattenförvaltningsförordning (2004:660)* reglerar förvaltningen av kvaliteten på vattenmiljön enligt MB.

En ny organisation har tagits fram för den svenska vattenförvaltningen. Landet har delats in i fem vattendistrikt. Fem länsstyrelser är vattenmyndigheter med ansvar för beslut och samordning inom respektive vattendistrikt. Vattenmyndigheten fastställer och beslutar även om de miljö kvalitetsnormer som ska gälla för distriktets vattenförekomster. Länsstyrelsen i Västra Götalands län har ansvar för *Västerhavet*, som är det vattendistrikt som Kattegatt och Skagerraks kustvatten tillhör. Arbetet inom ramen för vattenförvaltningen följer sexårscykler som avslutas med en Förvaltningsplan som är ett helhetsdokument för distriktets vattenarbete.

Norge

Norge har infört EU:s vattendirektiv i norsk lagstiftning i *Vannforeskriften*, dvs den föreskrift som redovisar ramarna för vattenförvaltningen.

Norge är från 2010 indelat i 16 vattenregioner (motsvarar vattendistrikt), 11 har avrinning till norsk kust och fem har avrinning till Sverige och Finland. Vattenregionerna förvaltas av 11 vattenregionmyndigheter, som också är fylkeskommuner. Vattenregionmyndigheten har ansvar för vattenregioner eller delar av internationella vattenregioner som ligger i Norge. Arbetet med vattenförvaltningen ska liksom i Sverige leda fram till förvaltningsplaner som är resultat av flera myndigheters och sektors samarbete för en helhetlig och ekosystembaserad förvaltning av allt vatten. Arbetet med att ta fram förvaltningsplaner pågår.

Danmark

I Danmark reviderades *miljömålslagen* från 1 juni 2004, för att införa vattendirektivet i dansk lagstiftning. Danmark är indelat i fyra vattendistrikt; Jylland och Fyn, Själland, Bornholm samt ett internationellt distrikt över tyska gränsen. Miljöministeriet är vattendistriktmyndighet. För varje vattendistrikt ska upprättas en vattenplan med tillhörande åtgärdsprogram. Denna ska omfatta en period om sex år. Mil-

jömål ska fastställas för alla vattenförekomster. Innehållet i vattenplanen ska följa bestämmelser i miljömålslagen. Vattenplanerna ska ligga till grund när kommunerna utarbetar kommunala handlingsplaner.

Havsmiljödirektivet

I juni 2008 beslutade EU om en gemensam strategi om havet, havsmiljödirektivet, (kallas även det marina direktivet). Direktivet slår fast att den marina miljön är ett värdefullt arv som måste skyddas och bevaras. Målet är att EU:s marina ekosystem ska ha en god miljöstatus senast år 2020.

Det innebär att medlemsländerna ska definiera och bedöma miljöstatusen i sina marina vatten, utveckla program för övervakning och åtgärder, samt genomföra åtgärderna.

Havsmiljödirektivet liknar vattendirektivet men gäller både i territorialhavet och i den ekonomiska zonen. Direktiven överlappar därmed varandra geografiskt i kustzonen mellan baslinjen och 1 nautisk mil ut. I havsmiljödirektivets artikel 12 framgår att frågor som berör kustvatten och som inte har tagits om hand av vattendirektivet ska omfattas av havsmiljödirektivet. Detta ska säkerställa att åtgärderna kompletterar varandra och att dubbleringar undviks.

Lagstiftning och organisation

Sverige

Marina direktivet införlivades i svensk lagstiftning hösten 2010 med *Havsmiljöförordningen (2010:1341)*. Från och med 1 juli 2011 är Havs- och vattenmyndigheten ansvarig myndighet. Tidsplanen för att införa havsmiljödirektivet sträcker sig fram flera år i framtiden. Arbetet med att definiera god miljöstatus ska vara klart i juli 2012. Övervakningsprogram och åtgärdsprogram ska vara beslutade och påbörjade senast sommaren 2016. Arbetet bedrivs i hög grad regionalt i Helcom- och Ospar-konventionernas regi.

Enligt havsmiljöförordningen delas Sveriges havsområden in i två förvaltningsområden Östersjön och Nordsjön inklusive Kattegatt. Den exakta gränsen mellan Östersjön och Nordsjön är ännu inte fastställd, utan diskussioner pågår mellan Sverige och Danmark om två förslag till var gränsen ska dras.

En statlig utredning *Havsplaneringsutredningen* föreslår ett nytt system för statlig fysisk planering av havet. Bestämmelser om planeringen föreslås komma in i en ny lag, *Havsplaneringslagen*.

Norge

För Norge finns starka skäl för att planera och förvalta havet: olja, fiske, sjöfart och vattenbruk är av stor samhällsekonomisk betydelse för landet. I Norge tas därför kunskapsunderlag och förvaltningsplaner fram för hela havsområden, såväl inom territoriet som i den ekonomiska zonen, till och med för det fria havet som är inneslutet av den norska ekonomiska zonen eller fiskeskyddszonerna runt Svalbard och Jan Mayen. Ingen lagstiftning finns om havsplanering, men arbetet är politiskt förankrat och processen stark med god myndighetssamordning mellan förvaltningsplanen och annan lagstiftning. Grunden till förvaltningsplanerna för de norska havsområdena lades genom *Stortingsmelding nr. 12 (2001–2002) Rent og rikt hav (havsmiljømeldingen)*.

Arbetet med helhetlig och ekosystembaserad havsförvaltning har stärkts genom ny lagstiftning om biologisk mångfald (*lov om naturens mangfold*) och om havsresurserna (*lov om forvaltning av viltlevande marine resurser*).

Det norska Miljøverndepartementet har ansvaret för arbetet med förvaltningsplanerna för de norska havsområdena. Dessa har indelats i tre områden: Barents hav – Lofoten, Norska havet och Nordsjön–Skagerrak. Förvaltningsplanerna täcker havsområdena från baslinjen och ut i öppna havet och behandlar den påverkan som följer av mänskliga aktiviteter i områdena.

Förvaltningsplaner finns framtagna för Barents hav – Lofoten och Norska havet. Förvaltningsplanen för Nordsjön – Skagerrak ska vara färdig 2013.

Norge utgår från en rad internationella konventioner och regelverk som ger ramarna för förvaltningsplanerna, varav några har kommenterats ovan. Se vidare under respektive förvaltningsplan som kan hittas under regjeringen.no och miljøverndepartementet.

Danmark

Danmark har infört EU:s marina direktiv (havstrategidirektivet) i dansk lagstiftning genom *Lov om havstrategi 2010-05-26*.

Som utgångspunkt ska Danmark utarbeta havsstrategier för de danska delarna av Östersjön och Nordsjön med Kattegat eftersom Kattegatt i direktivet tillhör Nordsjön. Havsområdena kan delas upp i mindre enheter.

Som ett led i arbetet med en marin strategi har en tvärministeriell arbetsgrupp bildats, som ska lämna förslag till ett framtida system för fysisk planering av havet, *Havplangruppen*.

Havstrategierna ska samordnas med de land, som Danmark delar havsregioner med. Arbetet med att definiera god miljöstatus ska vara klart i juli 2012. Övervakningsprogram och åtgärdsprogram ska vara beslutade och påbörjade senast vid utgången av 2016.

En statlig utredning *Havsplaneringsutredningen* föreslår ett nytt system för statlig fysisk planering av havet. Bestämmelser om planeringen föreslås komma in i en ny lag, *Havsplaneringslagen*.

Naturvårdsdirektiven

År 1979 infördes *fågeldirektivet (79/409/EEG)* i syfte att skydda alla naturligt förekommande fågelarter inom EU:s medlemsländer, totalt 200 fågelarter. Skyddet gäller för såväl fåglarna som deras ägg, reden och boplatser.

Art- och habitatdirektivet (92/43/EEG) syftar till att säkra den biologiska mångfalden genom bevarandet av naturligt förekommande livsmiljöer samt den vilda floran och faunan inom EU:s medlemsländer. Eftersom livsmiljöerna och arterna är en del av gemenskapens naturliga arv och hoten mot dem ofta är gränsöverskridande, ansågs det nödvändigt att vidta åtgärder på gemenskapsnivå.

Art- och habitatdirektivet består av två huvuddelar med ett gemensamt syfte. Den första delen handlar om att bilda det ekologiska nätverket Natura 2000. Alla medlemsländer ska utse ett så stort antal områden som behövs för att särskilt listade arter och livsmiljöer som är ovanliga eller hotade i ett EU-perspektiv långsiktigt

ska finnas kvar. Direktivets andra del handlar om allmänt artskydd som gäller överallt där arterna finns.

Art- och habitatdirektivet kräver att medlemsländerna vart sjätte år rapporterar till EU kommissionen om tillståndet för arter och naturtyper. Sverige rapporterade senast år 2007. Bedömningen görs för de rent marina arterna och naturtyperna i Skagerrak respektive Kattegatt och Östersjön. Indelningen är därmed annorlunda än enligt havsmiljöförordningen, där Kattegatt ingår i regionen Nordsjön.

EG-domstolen har i en dom från 2005 fastslagit att dessa direktiv även är tillämpliga inom den ekonomiska zonen, vilket det tidigare har rått en viss tvekan kring.

Lagstiftning och organisation

Sverige

Båda direktiven började gälla i Sverige vid medlemskapet i EU år 1995. Habitatdirektivets del om bildande av Natura 2000 har införlivats i svensk lagstiftning genom *miljöbalken* och genom *förordningen om områdesskydd*. Det allmänna artskyddet och fågeldirektivet har huvudsakligen införts genom *artskyddsförordningen*. Bestämmelser om fredande av vilt och fisk finns också i jaktlagen (1987:259) och fiskelagen (1993:787). Lagstiftningen kompletteras med tillämpningsföreskrifter som berörda sektorsmyndigheter ansvarar för.

I Sverige har cirka 280 Natura 2000 områden med övervägande marina naturtyper rapporterats. Den skyddade ytan utgör sammanlagt 6,1 % av territorialhavet och 3,5 % av Sveriges ekonomiska zon.

Norge

Norge har inte infört direktiven i lagstiftningen, men har lagstiftat om artskydd i *Lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven)* och *lov om forvaltning av villlevande marine resurser*

Danmark

Danmark har infört direktiven i *Naturbeskyttelsesloven* senast ändrad 2009-09-24, och *Miljømålsloven 2009-09-24* Runt Danmarks kustområden samt i havet finns stora Natura 2000- områden utpekade.

EU:s fiskepolitik CFP

Fisket inom EU regleras av EU:s gemensamma fiskeripolitik, CFP. Den är EU:s verktyg för att förvalta fiske och vattenbruk. CFP ska garantera att levande vattenresurser utnyttjas på ett sätt som skapar ekonomisk, miljömässig och social hållbarhet. Alla medlemsländer omfattas av samma bestämmelser. Besluten om fiskekvoter i respektive länders vatten fattas gemensamt av medlemsstaterna på ministernivå. Fisket inom territorialhavet är dock förbehållet det egna landets fiskare eller dem som av tradition fiskat där.

EU-kommissionen har konstaterat att det finns stora problem med EU:s fiskepolitik. De europeiska fiskbestånden har överfiskats i årtionden och fångsterna minskar ständigt. EU-kommissionen håller för närvarande på att se över den gemensamma fiskeripolitiken. Målet är att politiken bättre än tidigare ska garantera de europeiska fiskeflottornas lönsamhet, bevara fiskbestånden och ge konsumenterna livsmedel

av hög kvalitet. Översynen ska leda till nya regler för CFP som är tänkt att träda i kraft år 2013.

Mellan de nordiska länderna finns även fiskeriavtal som numera förvaltas av EU, bl a svensk-danska fiskeriavtalet och naboavtalet (Sverige, Danmark och Norge).

EU:s jordbrukspolitik, CAP

Havsområdenas miljötillstånd beror i stor utsträckning av aktiviteter som sker på land. Jordbruket, som regleras genom EU:s jordbrukspolitik, bidrar med omfattande vattenföroreningar genom läckage av kväve och fosfor. Syftet med EU:s nitratlagstiftning (nitratdirektivet 91/676/EEG) är att skydda vattenkvaliteten i EU genom att förhindra att nitrater från jordbruket förorenar grund- och ytvattnet och genom att främja användningen av goda jordbruksmetoder. Det finns i dag god kunskap om kring hur kväveutsläppen kan minskas, men åtgärder är av flera skäl svåra att genomföra. CAP har genomgått förändringar under den senaste programperioden varvid miljöförbättringar tillkommit, men åtgärderna är inte tillräckliga för att förbättra miljötillståndet i havet.

För närvarande pågår en debatt om hur den framtida jordbrukspolitiken inom EU ska se ut och där utgör utsläppen till haven en viktig del. Under 2011 är det planerat att EU-kommissionen ska arbeta fram ett konkret lagförslag som ska börja gälla från och med år 2014.

Det finns i dag inga globala överenskommelser kring utsläpp av övergödande ämnen trots att dessa utgör den kanske viktigaste föroreningskällan i havsområdena. Inom ramen för HELCOM och OSPAR har dock flera överenskommelser om minskade utsläpp av övergödande ämnen slutits under de senaste decennierna.

Övrigt samarbete

Andra internationella organisationer som har betydelse för samarbetet i havsområden är FN-organ som IOC (Mellanstatliga oceanografiska kommissionen vid Unesco) och IMO (Internationella sjöfartsorganisationen). Internationella havsforskningsrådet (ICES) omfattar norra Atlanten, inklusive Nordsjön och Östersjön. Havsforskningsrådets uppgift är bl a att redovisa aktuell kunskap om fiskbeståndens fortlevnad. Detta arbete ligger sedan till grund för de internationella fiskekvoterna i våra vatten.

ICZM Integrated Coastal Zone Management

2002 antog EU en rekommendation till medlemsländerna att genomföra en integrerad förvaltning av kustområden. Rekommendationen syftar till att främja samarbete inom planering och förvaltning av kustområdena och bygger bl a på samråd med medborgarna. Strävan är att på längre sikt erhålla en jämvikt mellan ekonomiska, sociala och kulturella mål samt miljö- och hushållningsintressen.

En utvärdering av de europeiska ländernas arbete med integrerad kustzonsplanering genomfördes av EU kommissionen under 2007.

Lagstiftning och planeringsansvar

Lagar med anknytning till planering av havsområden

Sverige

Miljöbalken

I miljöbalkens övergripande bestämmelser finns i *kap 3 Grundläggande bestämmelser för hushållning med mark- och vattenområden* och *4 kap. Särskilda bestämmelser för hushållning med mark och vatten för vissa områden i landet*. I dessa bestämmelser föreskrivs att mark- och vattenområden ska användas till det de är mest lämpade för så att god hushållning uppnås. Vidare regleras vad som gäller för områden som är av riksintresse. Bestämmelserna i 3 och 4 kapitlet ska tillämpas i kommunal planering av mark och vatten. Det är staten genom länsstyrelsen som ska se till att riksintressena tillgodoses i den kommunala planeringen. Utpekade riksintressen kan också gälla havsområden ut till territorialgränsen. (exempel är sjöfart, naturvård, vindkraft)

Bestämmelserna i 4 kapitlet gäller dock inte ända ut till gränsen. Att närmare precisera den geografiska omfattningen i havet har inte bedömts som nödvändigt.

Bestämmelser om strandskydd finns införda i MB. Generellt strandskydd gäller 100 meter från stranden ut i havet. Detta kan utökas till 300 meter.

Plan- och bygglagen

Plan- och bygglagens (PBL) tillämpning sträcker sig endast ut till och med territorialhavet. Det finns i flera avseenden samband mellan miljöbalkens olika bestämmelser samt plan- och bygglagen. De tillämpas parallellt, varför åtgärder eller verksamheter kan omfattas av regleringar enligt båda systemen.

I plan- och bygglagen föreskrivs att varje kommun ska ha en aktuell översiktsplan, som omfattar hela kommunen och att den ska ge vägledning för beslut om hur mark- och vattenområden ska användas. Kommunens område för översiktsplanen sträcker sig till territorialgränsen. Det är kommunen genom sitt planmonopol som ansvarar för att kommunen har en aktuell och antagen översiktsplan. Det är vidare kommunerna som upprättar detaljplaner som kan omfatta områden både på land och i havet.

KML, Lagen (1988:950) om kulturminnen m.m.

Kulturmiljön är enligt kulturminneslagen en nationell angelägenhet och lagen gäller enbart innanför territorialgränsen. Dock infördes år 1992 regler om att fornlämningsutrustning utanför territoriet som bärgas av ett svenskt fartyg eller förs in till Sverige tillfaller svenska staten. De flesta kända kulturlämningar på havets botten är vrak efter skepp och båtar. Fornlämningar under vatten är skyddade enligt lagen på samma sätt som fornlämningar på land. För skeppsvrak gäller lagskyddet om minst hundra år kan antas ha gått sedan skeppet blev ett vrak.

Fiskelagen (1993:787)

Fiskelagen reglerar fisket inom Sveriges sjöterritorium och ekonomisk zon. I vissa i lagen särskilt angivna fall gäller den även svenskt havsfiske utanför ekonomisk zon, i internationellt vatten och andra vatten där man fiskar med stöd av internationella överenskommelser, se CFP.

Fiskeriverket har fastställt en trålgräns inom territorialhavet som innebär att fiske med trål inte får ske innanför denna. Det förekommer dock vissa undantag från denna generella regel. Utöver trålgränsen beslutar Fiskeriverket (numera havsmyndigheten) med stöd i fiskelagstiftningen om fredningsområden med särskilda bestämmelser. Det finns ett flertal sådana områden, varav vissa är permanenta medan andra enbart gäller viss tid under året.

Miljö kvalitetsmålen

Riksdagen har fastställt 16 miljö kvalitetsmål och 72 delmål för det svenska miljöarbetet. Det första riksdagsbeslutet om miljö kvalitetsmålen fattades 1999. Övergripande målsättning är att de stora miljöproblemen ska vara lösta inom en generation. Detta generationsmål har uttolkats som att alla viktiga åtgärder för att nå miljö kvalitetsmålen ska vara genomförda till år 2020. De miljö kvalitetsmål som främst rör havsmiljön är Begränsad klimatpåverkan, Giftfri miljö, Ingen övergödning, Hav i balans samt levande kust och skärgård och Ett rikt växt- och djurliv. Miljö kvalitetsmålen utvärderas vart fjärde år, och gjordes senast i mars 2008.

Norge

Ingen särskild lagstiftning finns för havsplanering. Behovet framhålls i stället av god samordning mellan förvaltningsplanen och lagstiftningen. Förvaltningen uppdelad i departement och myndigheter (etater). Flera myndigheter har uppgifter som rör havet.

Lagstiftning om biologisk mångfald (*lov om naturens mangfold*) och om havsresurserna (*lov om forvaltning av villlevande marine ressurser*) fastställer de övergripande juridiska ramarna (syfte, förvaltningsmål, och principer) för förvaltningen av havsområdena samt vilka åtgärder som *ska* (skyldigheter) och *kan* (befogenheter) genomföras enligt lagstiftningen.

Kommunernas roll är av mindre betydelse i havsplaneringen. Enligt den nya *plan- och bygningslov* som infördes i Norge 2009 har kommunerna skyldighet att planera till strandkanten och har möjlighet att planera i havet ut till en nautisk mil utanför baslinjen.

Danmark

Kommunerna har ansvaret för planering av landområden och kustzoner. Rege- ringen kan påverka planeringen genom nationella målsättningar och allmänna riktlinjer. De kommunala planerna inbegriper havsområden innanför baslinjen. Plane- ringen regleras i *Planloven från 2009-09-24*

Miljøministeriet ansvarar för vatten- och naturplanering. Här ingår också By- og landskabsstyrelsen som är den nationella planmyndigheten för landområdet. *Øko- nomi- og erhvervsministeriet* står för Danmarks deltagande i EU:s maritima politik och ansvarar för sjöfartsleder och maritima näringar.

Utgångspunkten för havsförvaltningen i Danmark är att staten har äganderätten till havet. I territorialhav gäller den s.k. *højhedsretten*, överhögheten över havet som är sedvanerätt. Sektorslagstiftningen omsätter ”højhedsretten” och sektorerna planerar på grundval av sektorslagarna.

Transportministeriet, med Kystdirektoratet, utövar statens ”højhedsret” när den inte är reglerad i sektorslagstiftning och ansvarar för trafikanläggningar. Sektorsplaner finns inom sjöfarten och för energiområdet, t ex vindkraftverk till havs. Inom miljöområdet kan Natura 2000-områden och tillämpningen av vattendirektivet ses som sektorsplanering.

Ingen särskild myndighet har i dag ett övergripande ansvar för havsplanering i den ekonomiska zonen. Sektorerna arbetar separat och gör avstämningar sinsemellan på ett icke formaliserat sätt. Den ekonomiska zonen och territorialhavet innefattas i den statliga kompetensen. Kustdirektoratet administrerar dessa havsområden.

Förvaltning planering, ansvar - jämförande sammanställning

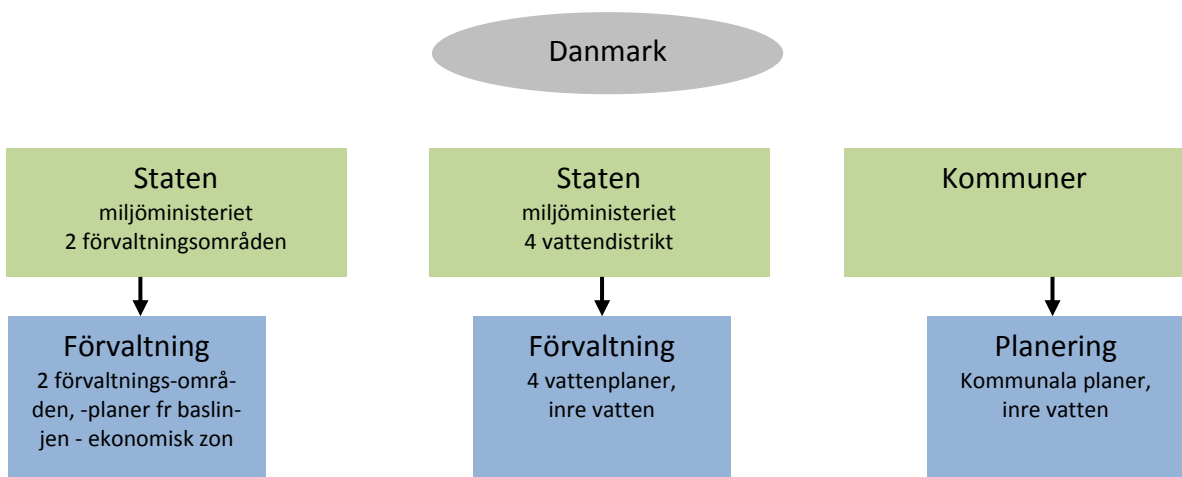
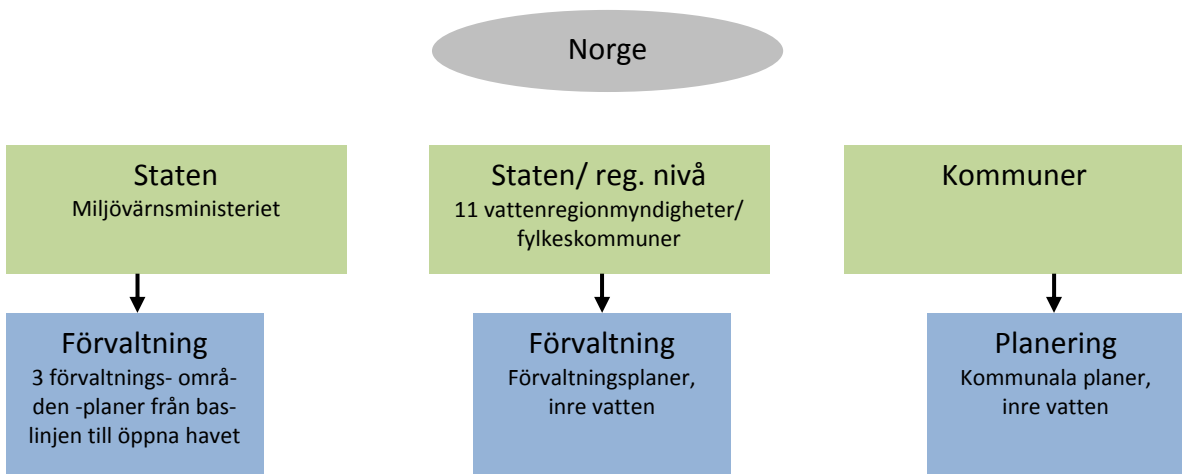
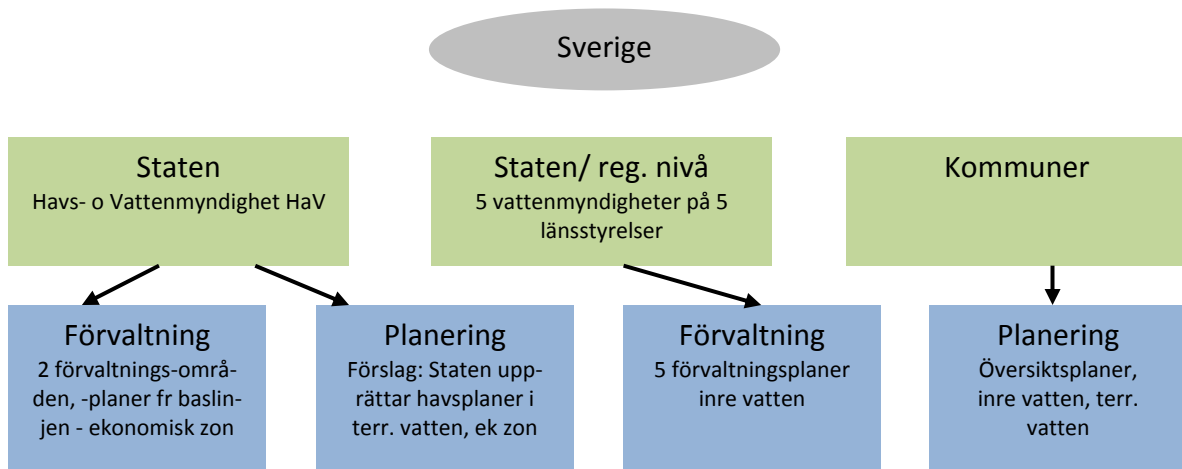
Förvaltning

	Sverige			Norge			Danmark		
	Inre vatten	Terr vatten	Ekon zon	Inre vatten	Terr. vatten	Ekon zon	Inre vatten	Terr. vatten	Ekon zon
Ansvar	Staten, 5 vattendistrikt, 5 vattenmyndigheter, till baslinje+1 naut mil	Staten, Havs- o vattenmyndighet Hav, 2 förvaltningsområden från baslinjen till och med ekonomisk zon	Staten, Havs- o vattenmyndighet Hav, 2 förvaltningsområden från baslinjen till och med ekonomisk zon	Staten ansvar, 16 vattenregioner, 11 vattenregionmyndigheter till baslinje +1 naut mil	Staten/ miljövärnsministeriet, 3 förvaltningsområden från baslinjen	Staten/ miljövärnsministeriet, 3 förvaltningsområden till öppna havet	Staten/ miljövärnsministeriet, 4 vattendistrikt till baslinje + 1naut mil	Staten/miljöministeriet 2 förvaltningsområden	Staten/miljöministeriet 2 förvaltningsområden
Planer	Förvaltningsplan, antas av vattenmyndighet, 2009-2015, 6-årscykler	Etappvis - god miljöstatus 2012, åtgärdsprogram 2016	Etappvis - god miljöstatus 2012, åtgärdsprogram 2016	Förvaltningsplan	Förvaltningsplan från baslinjen	Förvaltningsplan från baslinjen till öppna havet	Vattenplan med åtgärdsprogram, 6-årscykler	Etappvis - god miljöstatus 2012, åtgärdsprogram 2016	Etappvis - god miljöstatus 2012, åtgärdsprogram 2016
Lagstiftning	Vattenförvaltningsförordningen	EU-direktiv, Havsmiljöförordning, Miljöbalken, Sektorslagar	EU-direktiv, Havsmiljöförordning, Miljöbalken, Sektorslagar	EU-direktiv, Vannforeskriften	Stortingsmelding nr 12, Rent og rikt hav (havmiljømeldingen)	Stortingsmelding nr 12, Rent og rikt hav (havmiljømeldingen)	EU-direktiv, Miljömålsloven	EU-direktiv, Lov om havsstrategi	EU-direktiv, Lov om havsstrategi
Förvaltning									

Planering

	Sverige			Norge			Danmark		
	Inre vatten	Terr vatten	Ekon zon	Inre vatten	Terr. vatten	Ekon zon	Inre vatten	Terr. vatten	Ekon zon
Ägande	Enskilt vatten 300 m eller 3 m djup, allmänt vatten utanför - Staten	Staten	Staten har jurisdiktion	Staten	Staten	Staten	Staten	Staten	Staten
Planer	Kommunen i översiktsplan o detaljplan	Kommunen till terr.gräns. Förslag: Staten upprättar havsplaner från 1 naut mil fr baslinjen	Staten sektorsvis Förslag: Staten upprättar havsplaner	Kommun får planera till 1 naut mil utanför baslinjen	Staten utanför baslinjen	Staten	Kommun till baslinjen	Staten Natura 2000-planer, vattenplanering	Staten, sektorplanering
Lagstiftning	Plan- och bygglagen, Miljöbalken, Kulturminneslagen, sektorslagar	Plan- och bygglagen, Miljöbalken, Kulturminneslagen, sektorslagar	Sektorslagar	Plan- og bygningsloven till baslinjen	Lov om naturens mangfold sektorslagar	Sektorslagar	Planloven	Sektorslagar	Sektorslagar

Aktörer inom förvaltning och planering i Sverige, Norge och Danmark

Sammanfattande jämförelser

Havsområdenas omfattning

Sverige har ett litet havsområde jämfört med Danmark och Norge. Båda länderna och särskilt Norge har stora ekonomiska intressen av sina havsområden och har därför många skäl att bevaka och skydda anspråk och miljö i områdena.

Lagstiftning

Grunden för lagstiftningen i alla tre länderna utgår från FN:s havsrättskonvention.

Alla tre länderna har infört EU:s vattendirektiv i lagstiftningen. Vattendistrikt och vattenförvaltning finns etablerade och arbete med förvaltningsplaner pågår. EU-länderna Danmark och Sverige har infört havsresursdirektivet eller det marina direktivet i lagstiftningen, och arbete med att ta fram och förvaltningsorganisation och förvaltningsplaner har inletts. I Norge däremot har arbete med förvaltning av havsområdena pågått sedan länge och landet har presenterat två förvaltningsplaner, för Barents hav och Norska havet. Förvaltningsplanen för Nordsjön med den norska delen av Skagerrak återstår. Arbetet med en helhetlig *og økosystembasert forvaltning av de norske hav- og kystområdene* grundar sig på ett riksdagsbeslut och inte på lagstiftning.

Sverige har genom PBL gett kommunerna ett stort ansvar för planering av kustvatten och havsområden till territorialgränsen. Planlagstiftningen i de övriga båda länderna ger inte kommunerna denna skyldighet, även om lagstiftningen ger kommunerna möjlighet att planera till baslinjen. Danmarks baslinje ligger ofta i kustlinjen så i praktiken kommer många kommunplaner att avgränsas i kustzonen vid strandlinjen.

Vad är på gång?

Sverige

I Sverige tillsattes den statliga havsmiljöutredningen ”*En utvecklad havsmiljöförvaltning*” år 2006 för att utreda hur svensk forskning och miljöövervakning kan förbättras nationellt och i samverkan med andra länder. Utredningen omfattade så småningom även planering av svenska havsområden.

Därefter tog havsplaneringsutredningen *Planering på djupet – fysisk planering av havet* vid. Utredningen lämnade sitt betänkande med förslag till lagstiftningsåtgärder i december 2010. Ett tilläggsbetänkande *Kunskap på djupet* lämnades i juni 2011. Utredningens förslag innebär i korthet att staten ska ansvara för att ta fram fysiska översiktsplaner för havsområdena från 1 nautisk mil utanför baslinjen till och med Sveriges ekonomiska zon. Ansvaret för att ta fram de båda havsplanerna för Östersjön och för Nordsjön inklusive Kattegatt ska ligga på den nya Havs- och vattenmyndigheten. Det plansystem som föreslås har kommunal översiktsplanering enligt PBL som förebild men med den skillnaden att planerna ska ha ett bindande innehåll. Planeringen ska ta över kommunernas ansvar och planmonopol enligt PBL för området mellan 1 nautisk mil från baslinjen till territorialgränsen. Efter att

regeringen fastställt havsplanerna med bindande föreskrifter, har kommunerna att rätta sig efter planerna i den kommunala översiktsplaneringen. De nya reglerna föreslås bli införda i en ny havsplaneringslag och få följdändringar ibland annat miljöbalken och plan- och bygglagen.

Motiven till varför det är angeläget att det i Sverige som har ett förhållandevis litet havsområde utanför kommunernas ansvarsområde ska införas fysiska havsplaner redovisas i betänkandet.

En följd av havsplaneringsutredningens förslag är att Regeringen gett Sjöfartsverket i uppdrag att göra nya havsmätningar i syfte att i detalj fastställa baslinje, territorialvatten och ekonomisk zon. Landhöjningen har gjort att landets avgränsning i havet som endast finns redovisad på Sjöfartsverkets tryckta kartor inte längre stämmer. Bättre mätmetoder och digitala kartsystem gör det lättare att få korrekta uppgifter.

Norge och Danmark

Några förslag att införa fysisk planering av havsområdena i Norge finns för närvarande inte.

I Norge pågår arbetet med att ta fram en förvaltningsplan för Nordsjön med den norska delen av Skagerrak. Arbetet startade 2008 med förberedande arbetet och ska vara avslutat 2013, då en förvaltningsplan för Nordsjön inklusive Skagerrak ska finnas beslutad.

I Danmark håller regeringen på att genomföra en maritim strategi. Som ett led i den har en tvärministeriell arbetsgrupp bildats, som ska lämna förslag till ett framtida system för fysisk planering av havet, *Havsplangruppen*. En av uppgifterna för gruppen är att se på planeringens dataunderlag, varför en undergrupp för datahantering har bildats. Den geografiska infrastrukturen ska säkra att havsmyndigheter nyttjar och återanvänder data tvärssektoriellt och gör relevanta data tillgängliga för andra myndigheter. Företagens och myndigheternas uppgiftslämnande ska underlättas, så att samma data bara lämnas till myndigheterna en gång. Gruppen ska kartlägga rutinerna och arbetssätten hos de berörda havsmyndigheterna, som lämnar, tar emot eller ställer data till förfogande. Den ska peka på behoven av nya rutiner i framtiden, mot bakgrund av Havsplangruppens riktlinjer om det framtida systemet för havsplanering. (uppgift från *Kunskap på djupet Havsplaneringsutredningen*).

Bilaga Tidigare planering och erfarenheter

Sverige

Planering av kust och hav i Sverige

Det har tagits flera initiativ till planering av svenska kust- och havsområden från centralt håll under de senaste decennierna. Initiativen har ofta inneburit att olika försöksplaneringsprojekt genomförts. Utvärdering av dessa har sedan lett till att krav på att planering av kust och havsområden införts i svensk lagstiftning. Innan Sveriges medlemskap i EU var lagstiftning och planering i huvudsak inriktad mot nationella förhållanden, medan Sverige efter medlemskapet har haft att ta hänsyn till för EU gemensamma direktiv som ska inlemmas i svensk lagstiftning. Ett sådant exempel är EU:s ramdirektiv för vatten som är implementerat i svensk lagstiftning och som har fått direkt påverkan på planering och förvaltning av de svenska kustvattnen.

Havsresursdelegationens arbete på 1980-talet

Den statligt tillsatta **Havsresursdelegationen** initierade redan i början av 1980-talet en försöksverksamhet med fysisk planering av kust- och havsområden. Strömstads kommun och Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län deltog tillsammans med ytterligare två län och tre kommuner i projektet som avslutades år 1985. Erfarenheterna från försöksplaneringen utnyttjades i det då pågående arbetet med en ny plan- och bygglag.

Naturresurslagen NRL och plan- och bygglagen som började gälla från 1987, var nya planeringsinstrument med bland annat krav på planläggning av vattenområden. Havsresursdelegationen utvecklade i samarbete med Planverket och Naturvårdsverket ytterligare kunskaper och metoder för fysisk planering i kust- och havsområden genom en ny försöksverksamhet i tre län och tre kommuner. Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län deltog i försöksverksamheten tillsammans med Lysekils kommun. Resultatet blev en fysisk användningsplan för kustvatten- och hav inom ramen för översiktsplanearbetet samt en natur- och miljöbeskrivning för samma område.

Erfarenheterna från försöksarbetet sammanställdes 1989 i rapporten: *Svensk havsresursverksamhet. Översiktlig kustvattenplanering, Erfarenheter från Örnsköldsviks, Gävle och Lysekils kommuner. DSH 1989:4*

Naturresurslagen och PBL 1987

Nytt med den nya lagstiftningen var att kommunerna nu ansvarade för den fysiska planeringen inom hela sin kommuns yta, dvs för kustkommunerna ska ställningstaganden om mark- och vattenanvändningen inom kommunen sträckas till territorialgränsen. I NRL infördes *Särskilda hushållningsbestämmelser* som gäller kust- och skärgårdsområdena och *Grundläggande bestämmelser för hushållning med mark- och vattenområden*, som innehåller utpekade sektoriella riksintressen som bland annat också kan gälla kust- och havsområden. Bestämmelserna i PBL och NRL har överförts till den nya plan- och bygglagen och till miljöbalken.

Kust- och hav i kommunernas första översiktsplaner enl PBL

Boverket utgav i augusti 1993 ut rapporten Kust och hav i översiktsplaneringen, sammanställning av metoder och kunskaper. Rapporten baserades på kustkommunernas översiktsplaner, och var avsedd som stöd i den fortsatta översiktliga planeringen. Rapporten behandlade bland annat kust och hav i översiktlig planering allmänt, Natur- och miljö i kustvatten och hav, Anspråken på kust och hav samt de Juridiska förutsättningarna.

EU:s ramdirektiv för vatten

Ramdirektivet för vatten antogs av EU år 2000. Direktivet syftar till att upprätta en ram för skydd av allt inlands- kust- och grundvatten. År 2004 införde Sverige vattendirektivet genom en komplettering av miljöbalken och en särskild vattenförvaltningsförordning. Vattenförvaltningens ansvar omfattar kustvattnen från land till en nautisk mil utanför baslinjen. Se vidare under avsnittet EU-direktiv.

Vad händer med kusten? – Boverket 2006

Erfarenheter från kommunal och regional planering samt EU- projekt runt Sveriges kustområden.

Regeringen gav Boverket i uppdrag att bl a redovisa hur samhällsplanering för hållbar utveckling i Sveriges kustområden överensstämmer med principerna i EG:s rekommendation om en ”integrerad förvaltning i kustzonen”.

Rapporten redovisar vad som sker i den gränsszon som uppstår i mötet mellan hav och land och i mötet mellan de många, ibland konkurrerande intressen som är koncentrerade till kustområdena. Boverket sammanfattade sina slutsatser och förslag i ett antal punkter:

1. *Samhällsplaneringen behöver vidareutvecklas.* Översiktsplanen är ett viktigt instrument för att åstadkomma en hållbar utveckling och förvaltning av kustområden, men den behöver kombineras med andra. Det behövs ingen ny planeringsform, men bättre samordning och samverkan mellan de planeringsformer som finns.
2. *Det behövs nationella initiativ för att stärka planering och samverkan.* Förslaget kan sammanfattas med att det behövs bättre och gemensamt planerings- och kunskapsunderlag av hög kvalitet.
3. *De geografiska hushållningsbestämmelserna behöver ses över.* Det gäller aktualitet, innehåll och omfattning av riksintressen enligt 4 kap MB. Behov av betydande gränsändringar behöver inte göras.
4. *Det finns behov av tydligare koppling mellan planering och förvaltning.* Nya försöksprojekt bör genomföras.
5. *Regionala strategier för kustområdena kan behövas.* Utvecklade regionala strategier kan behövas för vissa kustområden, även över länsgränser. Det behövs tydligare koppling mellan lokala och regionala strategier inklusive den kommunala översiktsplaneringen och den framväxande regionala utvecklingsplaneringen.
6. *Dra nytta av erfarenheterna från EU-projekt.* Erfarenheter behöver dras av kunskapsutveckling som sker i projekt över nationsgränserna. Resultaten och kunskaperna behöver spridas bättre och tas till vara. Utvärderingar och uppföljningar av projekt som rör kustområdena behöver systematiseras.

Om projekt Hav möter Land

Klimat, vatten, samhällsplanering tillsammans

Hav möter Land samlar 26 organisationer i Sverige, Norge och Danmark. Vi samarbetar om klimat, vatten och samhällsplanering för Kattegat och Skagerrak.

Våra resultat är användbara för beslutsfattare, planläggare, forskare och förvaltare av naturresurser.

Klimatet förändrar våra möjligheter att bo och livnära oss här. Vi tar fram gemensam kunskap för gemensam beredskap.

I projektet arbetar kommuner, regioner, universitet och statliga myndigheter tillsammans. EU är med och finansierar projektet genom Interreg IVA.

Hjälp gärna till på www.havmoterland.se.

Partners

Länsstyrelsen i Västra
Götalands län
Østfold fylkeskommune
Artdatabanken
Aust-Agder fylkeskommune
Buskerud fylkeskommune
Falkenbergs kommun
Fylkesmannen i Aust-Agder
Fylkesmannen i Buskerud
Fylkesmannen i Telemark
Fylkesmannen i Vestfold
Fylkesmannen i Østfold
Göteborgs universitet
Havs- och vattenmyndigheten

Kungsbacka kommun
Larvik kommune
Lysekils kommun
Länsstyrelsen i Hallands län
Nøtterøy kommune
Orust kommun och
projekt 8 fjordar
Region Halland
SMHI
Sotenäs kommun
Telemark fylkeskommune
Vestfold fylkeskommune
Västra Götalandsregionen
Århus Universitet

Lagstiftning till havs

En översiktlig nulägesstatus av planeringssystemen för kust och i hav i Sverige, Norge och Danmark.

- En sammanställning av aktuell lagstiftning som gäller planering till havs
- Analys av vilka likheter och olikheter, svårigheter och möjligheter som finns med gällande spelregler
- Sammanställning av lagstiftning, praxis och tillämpning och analys, och en presentation

Rapporten kan vara till nytta för politiker och lagstiftare, handläggare och planerare lokalt och regionalt. Kunskapen om lagstiftningen och planeringssystemen kan också vara till nytta alla som har intressen i havet och på kusten.

Hav möter Land

Projekt Hav möter Land samlar 26 kommuner, regioner, universitet och statliga myndigheter i Sverige, Norge och Danmark. Vi samarbetar om klimat, vatten och samhällsplanering för Kattegat och Skagerrak. Vårt resultat är användbara för beslutsfattare, planläggare, forskare och förvaltare av naturresurser. Klimatet förändrar våra möjligheter att bo och livnära oss här. Vi tar fram gemensam kunskap för gemensam beredskap. EU är med och finansierar projektet genom Interreg IVA.

Hav möter Land

EUROPEISKA UNIONEN
Europeiska regionala
utvecklingsfonden

Interreg IVA
ÖRESUND – KATTEGAT – SKAGERRAK